FATTNINGSSAMLING.

1949
Nr 1—4.

Utkom från trycket
den 12 januari 1949.

Nr 1.

Arbetarskyddslag;

given Drottningholms slott den 3 januari 1949.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen[1], funnit gott förordna som följer.

1 KAP.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

Denna lag äger, med de inskränkningar nedan angivas, tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetstagare användes till arbete för arbetsgivares räkning, ävensom å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetstagare användes på sådant sätt.

I denna lag förstås med arbetstagare envar, som utför arbete för annans räkning utan att i förhållande till denne vara att anse såsom självständig företagare, och med arbetsgivare envar, för vilkens räkning arbete utföres av sådan arbetstagare utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

2 §.

Utöver vad i 1 § sägs skall denna lag, där ej nedan annorlunda stadgas, äga tillämpning å

1) arbete, som två eller flera personer för gemensam räkning utföra under sådana förhållanden, att om arbetstagare funnits anställd i rörelsen eller företaget lagen enligt 1 § skulle ägt tillämpning därå;

2) arbete, som elev utför vid sådan anstalt för yrkesutbildning eller avdelning därav, beträffande vilken Konungen förordnat att lagen skall gälla;

3) arbete, som värnpliktig i denna sin egenskap utför under sådana förhållanden, att lagen enligt 1 § skulle ägt tillämpning därå, om arbetet utförts av arbetstagare för arbetsgivares räkning; samt

4) arbete, som på fångvårds-, tvångsarbets- eller fattigvårdsanstalt, allmän alkoholistanstalt eller sinnessjukhus eller annan anstalt för vård av sinnessjuka intagen person efter anvisning av anstaltsledningen utför på anstalten.

I fall som här avses skall vad i lagen sägs om arbetstagare äga motsvarande tillämpning å den, som utför arbetet, och vad i lagen är föreskrivet om arbetsgivare gälla den eller dem, som driva den verksamhet, vari arbetet utföres.

---

[1] Riksdagens skrivelse 1948: 484.

3 §.

Från lagens tillämpning undantagas

a) arbete, som utföres i arbetstagarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande;

b) arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj, såframt arbetet är förlagt till arbetsgivarens hem eller är att hänföra till jordbruk eller någon dess binäring, vilken icke bedrives såsom självständigt företag, eller till byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring, som nyss nämnts; samt

c) arbete, som är att hänföra till skeppstjänst.

4 §.

Å jordbruk jämte därtill hörande binäringar, vilka icke bedrivas såsom självständiga företag, samt byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring, som nu nämnts, skola 23—25, 27—31 och 33 §§ icke äga tillämpning. Detta undantag gäller dock ej i fråga om arbetstagare, som huvudsakligen användes till skogsarbete.

I avseende å arbete varom sägs i 2 § 1), 2) och 4) skola 17—21, 23—25 och 27—44 §§ ej äga tillämpning. Bestämmelserna i 17—21, 23—25, 27—31 och 33—38 §§ skola icke gälla beträffande arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj.

I fråga om arbete, som avses i lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m., skall förevarande lag äga tillämpning allenast i vad den angår skydd mot annan skada än sådan, som orsakas genom inverkan av röntgenstrålar eller radioaktivt ämne.

5 §.

Bedrives i visst fall arbete, som enligt vad ovan stadgats icke är underkastat denna lag och ej är att hänföra till skeppstjänst, under sådana förhållanden, att därmed sysselsatta personer utsättas för allvarlig fara för ohälsa eller olycksfall, må Konungen förordna, att lagen skall i erforderlig omfattning tillämpas å arbetet, ävensom meddela de föreskrifter, som därvid kunna erfordras.

6 §.

Såvitt angår i 45 och 46 §§ föreskrivna särskilda skyldigheter beträffande sådana tekniska anordningar och arbetsställen, som där avses, skall denna lag äga tillämpning, ändå att fråga ej är om verksamhet, som enligt vad förut sagts omfattas av lagen.

2 KAP.

Allmänna föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall.

7 §.

Arbetsgivare är pliktig att, under särskilt beaktande av vad nedan sägs eller med stöd av denna lag föreskrives, iakttaga allt som med hänsyn till arbetets natur och de förhållanden, under vilka arbetet bedrives, samt arbetstagares ålder, yrkesvana och övriga förutsättningar för arbetet skäligen kan erfordras för att förebygga att hos honom sysselsatt arbetstagare ådrager sig ohälsa i följd av arbetet eller drabbas av olycksfall däri.

Arbetstagare är pliktig att använda förefintliga skyddsanordningar, noga följa i denna lag eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter samt

i övrigt iakttaga tillbörlig försiktighet och, i vad på honom ankommer, medverka till förekommande av ohälsa och olycksfall.

8 §.

Arbetslokal skall vara inrättad i enlighet med vad därom må vara särskilt föreskrivet.

9 §.

I erforderlig utsträckning skola arbetstagarna, på sätt som kan anses tillfredsställande med hänsyn till deras antal och fördelning på kön samt arbetets natur och varaktighet, å eller invid arbetsstället äga tillgång till dricks- och tvättvatten, avträden, lämplig plats för ombyte, förvaring och i förekommande fall torkning av kläder samt lämplig plats för intagande av måltid.

Där så kan anses nödigt med hänsyn till de förhållanden, under vilka arbetet bedrives, skall lämplig plats för vila eller utrymme, som erbjuder tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd, stå till arbetstagares förfogande.

10 §.

I sluten arbetslokal skall finnas tillräckligt luftutrymme, i regel uppgående till minst tio kubikmeter för varje där sysselsatt arbetstagare. Tillfredsställande luftväxling skall vara anordnad i sådan lokal ävensom, i den mån så är påkallat, på annan plats där arbete bedrives.

Arbete skall äga rum vid tillräcklig och tjänlig belysning samt så lämplig värme- och fuktighetsgrad, som med hänsyn till arbetets beskaffenhet och platsen för detsamma skäligen kan påfordras.

Lämpliga anordningar skola såvitt möjligt vidtagas för att hindra att damm, rök, gas eller ånga sprides i en för arbetstagarna skadlig eller besvärande mängd eller att arbetstagarna skadas genom att utsättas för buller, skakningar eller annan liknande olägenhet.

På arbetsställe skall ordning och renlighet iakttagas.

Arbete skall anordnas så, att det kan utföras på sätt, som icke är onödigt tröttande.

11 §.

Till förekommande av olycksfall i arbetet skola motorer, transmissioner, arbetsmaskiner och andra därmed jämförliga maskinella anordningar, ångpannor och andra tryckkärl samt lyft- och transportanordningar vara försedda med erforderliga skyddsanordningar samt även i övrigt vara så utförda och anordnade, att de erbjuda betryggande säkerhet.

För att förebygga att arbetstagare skadas genom fall, nedstörtande föremål eller ras eller av splitter, stänk, vassa eller heta föremål eller heta vätskor eller genom klämning eller slag eller genom eldfarliga, explosiva, frätande, giftiga eller eljest hälsofarliga ämnen eller genom elektrisk ström, kyla eller värme eller genom bländande ljus, skola sådana åtgärder vidtagas, att fara härför i möjligaste mån undgås.

12 §.

Där till vinnande av nödigt skydd mot ohälsa eller olycksfall annan åtgärd icke kan vidtagas eller skäligen påfordras, skall personlig skyddsutrustning av lämplig beskaffenhet tillhandahållas arbetstagaren. Denne är skyldig att använda utrustningen under arbetet samt väl vårda den.

13 §.

För lämnande av den första hjälpen vid olycks- eller sjukdomsfall skola sådana anordningar finnas, som kunna anses erforderliga med hänsyn till arbetsställets storlek och belägenhet samt arbetets beskaffenhet och de förhållanden, under vilka arbetet bedrives.

14 §.

Närmare föreskrifter i de avseenden varom förmäles i 8—13 §§ meddelas av Konungen.

15 §.

Innefattar föreskrift, som utfärdats med stöd av 14 §, förbud mot användande av visst slag av maskin, redskap eller annat hjälpmedel eller mot dess användande med eller utan viss anordning, äger Konungen jämväl föreskriva, att föremål, vars användande sålunda är förbjudet, icke må till annan överlåtas eller upplåtas till begagnande, med mindre sådan åtgärd vidtagits med föremålet, att det ej vidare är inbegripet under förbudet, eller det kan antagas för visst, att föremålet uteslutande skall komma till an vändning, som ej avses med förbudet.

Vad i första stycket är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där med stöd av 14 § förbud meddelats mot användande av visst ämne eller material.

16 §.

Konungen må föreskriva särskilda villkor för arbetstagares användande till arbete, som finnes medföra synnerlig fara för ohälsa eller olycksfall, eller förordna att arbetstagare ej må användas därtill.

3 KAP.

Särskilda bestämmelser om arbetstiden och dess förläggning.

17 §.

Utför arbetstagare arbete under minst sex timmar av dygnet, skall arbetet i den utsträckning, som kan anses erforderlig med hänsyn till dess beskaffenhet och varaktighet samt arbetsförhållandena i övrigt, avbrytas genom en eller flera lämpligt förlagda raster av tillräcklig varaktighet. Från vad sålunda stadgats må avvikelse tillfälligtvis göras, då sjukdomsfall eller annan oförutsedd händelse det kräver.

Med rast förstås i denna lag sådant avbrott i arbetstiden, vars varaktighet är på förhand bestämd och under vilket arbetstagaren fritt förfogar över sin tid och icke är skyldig att kvarstanna på arbetsstället.

Då med hänsyn till arbetets natur och arbetsförhållandena i övrigt så finnes oundgängligen påkallat, må rast utbytas mot ledighet för intagand av förtäring å arbetsplatsen eller i dess omedelbara närhet.

18 §.

Där arbete på grund av samband med mekaniskt driven arbetsprocess eller till följd av annat förhållande kräver ihållande anspänning eller eljest är särskilt påfrestande, skall under arbetstiden erforderligt antal lämpligt avpassade och förlagda arbetspauser beredas arbetstagaren.

Med arbetspaus förstås i denna lag ett på förhand bestämt kortvarigt uppehåll i arbetet, som anordnas i syfte att bereda arbetstagare avkoppling från detta och som icke är att hänföra till rast eller ledighet, varom i 17 § sägs.

19 §.

Arbetstagare skall åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 23 och klockan 5.

Från vad sålunda stadgats må avvikelse ske, där visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste fortgå jämväl nattetid eller eljest bedrivas å tid före klockan 5 eller efter klockan 23. Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som

ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må ock arbetstagare, i den mån det är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5.

Arbetstagare i överordnad ställning må, där så finnes påkallat, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 utan hinder av vad i första stycket är stadgat.

20 §.

När särskilda skäl föranleda därtill, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva att arbetstagare användes till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av bestämmelserna i 19 §.

Sådant undantag må ock av arbetarskyddsstyrelsen medgivas, då det av uttalande av arbetstagarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetstagare, som skulle beröras av undantaget, finner detsamma önskvärt, och ohälsa eller överansträngning ej skäligen kan befaras uppkomma därigenom.

21 §.

För varje period om sju dagar skall arbetstagare, där ej särskilt förhållande tillfälligtvis påkallar undantag, åtnjuta minst tjugufyra timmars sammanhängande ledighet. Sådan veckovila skall såvitt möjligt förläggas till söndag och till samma tider för alla vid ett arbetsställe anställda.

Från vad sålunda stadgats må arbetarskyddsstyrelsen, efter hörande av vederbörande sammanslutningar av arbetsgivare och arbetstagare, medgiva undantag för visst slag av arbete eller visst arbetsställe.

Göres inskränkning i den i första stycket avsedda veckovilan, skall motsvarande frihet från arbete såvitt möjligt beredas.

4 KAP.

Särskilda bestämmelser om minderårigas användande i arbete.

22 §.

Med minderårig förstås i denna lag den som icke fyllt aderton år.

23 §.

Minderårig må icke användas till arbete med mindre han fyllt eller under kalenderåret fyller fjorton år samt — där fråga ej är om arbete under ferietid — inhämtat den för folkskolan bestämda lärokursen eller däremot svarande kunskaper och färdigheter eller ock erhållit behörigt tillstånd att lämna folkskolan.

Arbetarskyddsstyrelsen må medgiva undantag härifrån i fråga om lätt arbete, som kan antagas icke inverka menligt på den minderåriges hälsa eller kroppsutveckling eller hans förmåga att tillgodogöra sig skolundervisningen.

24 §.

Minderårig, som ej fyllt eller under kalenderåret fyller femton år, må icke användas till hantverks- eller industriellt arbete, byggnadsarbete, arbete i gruva, stenbrott eller grustag eller å annat dylikt arbetsställe, skogsavverknings- eller kolningsarbete eller arbete med transport av personer eller gods eller arbete i hotell-, restaurang- eller kaférörelse. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla uträttande av bud eller ärenden eller lättare distributionsarbete.

Såvitt angår arbete under ferietid äger arbetarskyddsstyrelsen i fråga om visst slag av arbete, vilket är att anse som synnerligen lätt meddela undantag från förbudet i första stycket. Styrelsen må ock i särskilda fall medgiva att minderårig, som fyllt fjorton år eller under kalenderåret uppnår fjorton års ålder, användes till arbete som omfattas av nämnda förbud, där så finnes påkallat av hänsyn till den minderåriges yrkesutbildning eller det eljest kan anses vara till gagn för honom.

25 §.

Till arbete, som under jord bedrives i gruva, i stenbrott eller å annan med gruva eller stenbrott jämförlig arbetsplats, må minderårig icke användas.

När särskilda skäl äro därtill, må arbetarskyddsstyrelsen beträffande yngling, som fyllt sexton år och som vid läkarbesiktning befunnits äga god hälsa och kroppsutveckling, medgiva undantag från vad i första stycket är stadgat.

26 §.

Det åligger arbetsgivare att särskilt tillse, att minderårigs användande till arbete icke medför fara för olycksfall eller för överansträngning eller annan menlig inverkan på den minderåriges hälsa eller kroppsutveckling samt att den minderårige icke användes till arbete, som innebär våda i moraliskt avseende.

Finnes minderårigs användande till visst slag av arbete medföra synnerlig fara i något avseende, varom förmäles i första stycket, må Konungen föreskriva särskilda villkor för minderårigs användande till sådant arbete eller förordna att minderårig ej må användas därtill.

27 §.

Minderårig må icke användas till arbete utan att till arbetsgivaren avlämnats arbetsbok för den minderårige, innehållande, förutom uppgifter angående den minderåriges ålder och skolförhållanden, läkarintyg angående den minderårige. Sådant intyg får vid arbetsbokens avlämnande till arbetsgivaren ej vara äldre än ett år, försåvitt ej den minderåriges anställning avser kortare tid än en månad eller fråga är om arbete under ferietid. Intyget kan utgöras av anteckning, som vid läkarbesiktning enligt 28 § införts i arbetsboken.

28 §.

En gång varje kalenderår skall vid arbetsställe, där minderårig användes till arbete, företagas läkarbesiktning å den eller de minderåriga till utrönande, huruvida sysselsättning, vartill minderårig användes, är till men för dennes hälsa eller kroppsutveckling. Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning å skogsarbete och ej heller å flottningsarbete utom såvitt angår arbete vid skiljeställe.

Besiktning som nu sagts förrättas av läkare, som länsstyrelsen förordnar därtill (besiktningsläkare). Kostnaden för besiktningen skall, utom såvitt angår resekostnads- och traktamentsersättning till läkaren, bestridas av arbetsgivaren, som ock är skyldig att sörja för att lämplig lokal för besiktningen finnes att tillgå.

Finnes vid arbetsstället icke tillgång till lämplig lokal för besiktningen, må besiktningsläkaren i samråd med arbetsgivaren förlägga besiktningen till annan plats.

29 §.

Då fråga är om arbete, som medför synnerligen ringa ansträngning eller fortgår allenast under kortare tid av året, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva befrielse från besiktning, varom i 28 § sägs. Har sådan befrielse medgivits, må utan hinder av vad i 27 § stadgats minderårig användas till ar-

bete, som avses med befrielsen, ändå att det i den minderåriges arbetsbok senast införda läkarintyget vid arbetsbokens avlämnande till arbetsgivaren är äldre än ett år.

30 §.

Minderårig må icke användas till arbete i strid mot innehållet i läkarintyg, som finnes infört i den minderåriges arbetsbok, med mindre arbetarskyddsstyrelsen funnit skäl medgiva det.

31 §.

Angående minderårigs arbetstid skall, utöver vad eljest i lag eller författning stadgas angående begränsning av arbetstiden, gälla, att minderårig med nedan angivna undantag icke i något fall må användas till arbete mer än tio timmar av dygnet eller femtiofyra timmar i veckan.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må minderårigs arbetstid i den mån så är nödigt överstiga tio timmar av dygnet och femtiofyra timmar i veckan. Om arbete utöver nämnda antal timmar samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetarskyddsstyrelsen. Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan skall beslut meddelas ofördröjligen. Anmälan eller ansökan anses gjord, när den i betalt brev avlämnats till posten.

Då så eljest i särskilt fall prövas nödigt, äger arbetarskyddsstyrelsen medgiva att arbetstiden för minderårig under kortare tid utsträckes utöver vad i första stycket sägs.

32 §.

Arbetsgivare är skyldig lämna minderårig arbetstagare erforderlig ledighet för deltagande i kurs för religionsundervisning eller sådan yrkes- eller fortsatt skolundervisning, för vilken kostnaden helt eller delvis bestrides av staten eller med kommunala medel.

33 §.

Minderårig arbetstagare skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå, om den minderårige ej fyllt sexton år, tiden mellan klockan 19 och klockan 6 samt eljest tiden mellan klockan 22 och klockan 5.

Från vad sålunda stadgats skola gälla följande undantag:

a) Föreligger omständighet, som nämnts i 31 § andra stycket, må minderårig, som fyllt sexton år, i den mån så är nödigt användas till arbete utan att stadgandet i första stycket härovan iakttages. Om anmälan beträffande sådant arbete och ansökan om tillstånd att fortsätta det skall vad i förstnämnda lagrum är stadgat äga motsvarande tillämpning.

b) Arbetarskyddsstyrelsen må, då så finnes påkallat, medgiva att minderårig, som ej fyllt sexton år, användes till arbete å tid mellan klockan 19 och klockan 22, dock att härigenom avvikelse ej må ske från föreskriften att nattvilan skall omfatta minst elva timmar.

c) När särskilda skäl föranleda därtill, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva att yngling, som fyllt sexton år och enligt läkarintyg äger god hälsa och kroppsutveckling, användes till arbete utan att stadgandet i första stycket iakttages.

d) Yngling, som fyllt femton år och enligt läkarintyg äger god hälsa och kroppsutveckling, må efter arbetarskyddsstyrelsens medgivande användas till flottningsarbete i den mån förhållandena föranleda därtill.

5 KAP.

Särskilda bestämmelser om kvinnors användande i arbete.

34 §.

Kvinna må icke användas till arbete under jord i gruva eller stenbrott.

35 §.

Företer kvinna intyg av läkare eller barnmorska av innehåll, att hon sannolikt kan vänta sin nedkomst inom sex veckor, må ledighet från arbetet ej förvägras henne.

Kvinna, som fött barn, må icke användas till arbete, som avses med förbudet i 24 § första stycket, under de sex första veckorna efter barnsbörden, därest icke med läkarintyg styrkes, att hon utan men för sig eller barnet kan börja arbetet tidigare.

Kvinna, som ammar sitt barn, må ej förvägras erforderlig ledighet härför.

36 §.

Kvinna, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 22 och klockan 5.

Föreligger omständighet, som nämnts i 31 § andra stycket, må kvinna i den mån så är nödigt användas till arbete utan hinder av vad i första stycket härovan sägs. Om anmälan beträffande sådant arbete och ansökan om tillstånd att fortsätta det skall vad i förstnämnda lagrum är stadgat äga motsvarande tillämpning.

37 §.

Å arbetsställe, där på grund av verksamhetens natur under vissa tider av året förekommer hopat arbete (säsongarbete), ävensom undantagsvis å andra arbetsställen, då arbetet därstädes i följd av särskilda omständigheter måste forceras, må den i 36 § första stycket föreskrivna oavbrutna ledigheten kunna under en tid av sammanlagt högst sextio dagar av året inskränkas till tio timmar av dygnet. Arbetsgivaren skall, innan sådan inskränkning vidtages, med angivande av anledningen därtill hos vederbörande yrkesinspektör göra anmälan om de dagar, varunder inskränkningen är avsedd att vidtagas.

Beträffade sådana verksamhetsgrenar, som avse förarbetande av varor, vilka äro underkastade hastig försämring, må undantag från bestämmelserna i 36 § första stycket meddelas av arbetarskyddsstyrelsen.

38 §.

Finnes visst slag av arbete medföra synnerlig fara för olycksfall, när kvinna användes därtill, eller vara synnerligen ansträngande eller hälsofarligt för kvinna, må Konungen föreskriva särskilda villkor för kvinnas användande till sådant arbete eller förordna att kvinna ej må användas därtill.

6 KAP.

Samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare.

39 §.

Arbetsgivare och hos honom sysselsatta arbetstagare skola, för att åstadkomma sunda och säkra arbetsförhållanden på arbetsstället, under arbetsgivarens ledning i samverkan bedriva ett på lämpligt sätt organiserat skyddsarbete.

40 §.

Å arbetsställe, varest regelbundet sysselsättas minst fem arbetstagare, skall, där ej särskilt förhållande berättigar till undantag, bland arbetstagarna utses ett eller flera skyddsombud att företräda arbetstagarna i frågor rörande sundhet och säkerhet i arbetet. Skyddsombud bör, där så finnes påkallat, utses jämväl å arbetsställe med mindre än fem arbetstagare.

Val av skyddsombud förrättas av arbetstagarna eller, på framställning av dem, av lokal organisation, genom vilken de kunna anses företrädda.

Där förhållandena inom visst slag av verksamhet påkalla det, må arbetarskyddsstyrelsen medgiva att organisation som ovan sägs utser skyddsombud utanför kretsen av arbetstagare vid visst arbetsställe ävensom meddela de föreskrifter, som därvid skola iakttagas. Vad nu stadgats utgör ej hinder för att skyddsombud tillika utses enligt andra stycket.

För skyddsombud bör ersättare utses.

41 §.

Vid arbetsställe, varest regelbundet sysselsättas minst femtio arbetstagare, skall finnas en av företrädare för arbetsgivaren och av skyddsombud sammansatt skyddskommitté, som har att verka för sundhet och säkerhet i arbetet. Där så finnes påkallat, bör skyddskommitté tillsättas jämväl å arbetsställe med mindre antal arbetstagare.

42 §.

Skyddsombud må icke hindras att fullgöra sina uppgifter. Arbetstagare må ej på den grund att han utsetts till skyddsombud eller i anledning av hans verksamhet som skyddsombud tillskyndas försämrade arbetsförhållanden, ej heller må arbetsgivare av sådan orsak skilja honom från anställningen eller försämra hans anställningsvillkor.

Bryter arbetsgivare eller arbetstagare mot vad i första stycket stadgats, är han skyldig ersätta därav uppkommen skada. Vid bedömande om och i vad mån skada uppstått skall hänsyn tagas även till omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. Om det med hänsyn till den skadevållandes ringa skuld, den skadelidandes förhållande i avseende å tvisten, skadans storlek i jämförelse med den skadevållandes tillgångar eller till omständigheterna i övrigt finnes skäligt, må skadeståndets belopp nedsättas; fullständig befrielse från skadeståndsskyldighet må ock äga rum. Äro flera ansvariga för skada, skall skadeståndsskyldigheten dem emellan fördelas efter vad som prövas skäligt med hänsyn till den större eller mindre skuld, som finnes ligga envar till last, samt till omständigheterna i övrigt.

Avtalsuppsägning eller annan dylik rättshandling, som sker i strid mot vad i första stycket är stadgat, är ogill.

43 §.

Talan på grund av 42 § skall väckas inom sex månader från avslutandet av den åtgärd, varpå anspråket grundas. Försummas det, är talan förlorad.

44 §.

Mål, som avse tillämpningen av 42 §, upptagas och avgöras av arbetsdomstolen; dock skall talan mot arbetstagare väckas vid allmän domstol.

Fackförening eller annan liknande förening av arbetstagare äger vid arbetsdomstolen väcka och utföra talan för medlem i föreningen; och må denne ej själv kära, med mindre han visar, att föreningen undandrager sig att tala å hans vägnar. Vad som finnes stadgat om part med hänsyn till jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som röra bevisningen skall ock gälla den för vilken förening kärar.

7 KAP.

Vissa skyldigheter för tillverkare och försäljare m. fl.

45 §.

Tillverkare eller försäljare av maskin, redskap eller annan teknisk anordning ävensom den, vilken upplåter sådan anordning till begagnande, skall tillse, att anordningen, då den avlämnas för att tagas i bruk inom riket eller här utställes till försäljning eller i reklamsyfte, är försedd med nödiga skyddsanordningar och även i övrigt erbjuder betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall, så ock tillhandahålla för anordningens användning och skötsel erforderliga föreskrifter.

Utför någon såsom självständig företagare installation av anordning, som i första stycket sägs, skall han vid installationen tillse, att föreskrivna skyddsanordningar uppsättas samt att för installationen i övrigt gällande föreskrifter iakttagas.

46 §.

Ägare till mark, varå grustag eller liknande arbetsställe är beläget, åligger att, om han mot ersättning låter någon där hämta grus eller annat dylikt, tillse att arbetsstället hålles i ett ur skyddssynpunkt godtagbart skick, även om denna lag icke eljest äger tillämpning därå. Har rätt till grustäkt eller annan nyttjanderätt upplåtits, skall vad nu sagts om ägaren avse nyttjanderättshavaren.

8 KAP.

Tillsyn å lagens efterlevnad.

47 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter utövas av arbetarskyddsstyrelsen samt, under dess överinseende och ledning, av yrkesinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsmän. Inspektionens befattningshavare utgöras av yrkesinspektörer och dem underordnad personal. Konungen må därjämte förordna, att tillsynen å visst slag av verksamhet skall, med fritagande helt eller delvis av nämnda befattningshavare och tillsynsmän, utövas av specialinspektör.

Vad i lagen stadgas rörande yrkesinspektör skall äga motsvarande tillämpning å specialinspektör.

Närmare bestämmelser om tillsynens organisation meddelas av Konungen.

48 §.

Hälsovårdsnämnd skall utse en eller flera lämpliga personer att för viss tid eller tills vidare utöva kommunal tillsyn som avses i 47 §. Tillsyningsman för allmänna hälsovården är pliktig att, om han därtill förordnas, tillika vara kommunal tillsynsman enligt denna lag.

Kommunal tillsynsman skall av kommunala medel åtnjuta skälig ersättning för uppdraget.

49 §.

Brister kommunal tillsynsman i fullgörandet av sina åligganden, och kommer sådant förhållande genom anmälan av yrkesinspektör eller på annat sätt till hälsovårdsnämndens kännedom, skall nämnden vidtaga erforderliga åtgärder för att åstadkomma rättelse.

Underlåter hälsovårdsnämnd att utse kommunal tillsynsman eller att vidtaga åtgärd, som avses i första stycket, må länsstyrelsen i större eller mindre omfattning uppdraga tillsynens utövande åt person, som av länsstyrelsen förordnas till kommunal tillsynsman, ävensom i fall av behov bestämma den gottgörelse, som enligt 48 § andra stycket skall utgå till tillsynsmannen.

50 §.

Den som har att utöva tillsyn å efterlevnaden av denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift skall, när helst han så påfordrar, äga tillträde till arbetsställe, som är underkastat hans tillsyn, ävensom rätt att där företaga undersökning, vartill hans tjänsteåligganden kunna giva anledning.

Arbetsgivare så ock den som å arbetsställe företräder honom är pliktig att på anfordran lämna tillsynsorgan de upplysningar, som erfordras för tillsynens behöriga utövande.

Vad i denna paragraf är stadgat i fråga om tillsynsorgan skall jämväl gälla läkare, som har att verkställa besiktning eller undersökning enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift.

51 §.

Den som har eller haft att utöva tillsyn å efterlevnaden av denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift eller anlitats såsom biträde vid tillsynsverksamhetens utövande må ej röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet, som därigenom blivit känd för honom, och ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, vilket sålunda blivit honom kunnigt.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om läkare, som har eller haft att verkställa besiktning eller undersökning enligt denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift.

52 §.

I statens eller kommuns tjänst anställd läkare, som får kännedom om förhållande, vilket strider mot denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift, har att göra anmälan därom hos vederbörande tillsynsorgan. Det åligger sådan läkare ävensom skolråd, skolstyrelse, hälsovårdsnämnd, byggnadsnämnd och polismyndighet att lämna tillsynsorganen de upplysningar och det biträde, som av dessas tjänsteåligganden enligt denna lag kunna påkallas.

53 §.

Råder vid arbetsställe missförhållande i något avseende, varom förmäles i 8—13 §§, eller som eljest utan att hänföra sig till 3—6 kap. inbegripes under 7 §, och innebär missförhållandet icke överträdelse av någon särskilt straffbelagd föreskrift, äger yrkesinspektören, där så prövas nödigt, skriftligen förelägga arbetsgivaren att inom utsatt skälig tid vidtaga viss åtgärd för att avhjälpa missförhållandet eller ock skriftligen förbjuda honom att efter utsatt skälig tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal, maskin, redskap eller annat hjälpmedel, visst ämne eller material eller viss arbetsmetod utan att iakttaga visst vid förbudets meddelande angivet villkor. Innan föreläggande eller förbud meddelas, skall tillfälle att avgiva yttrande beredas arbetsgivaren och, där fråga är om åtgärd beträffande lokal som denne fått till sig upplåten, jämväl upplåtaren.

Medför missförhållande, varom förmäles i första stycket, synnerlig fara för arbetstagares liv eller hälsa, må yrkesinspektören utan att avbida vederbörandes yttrande meddela förbud som där sägs att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas, ävensom där

så finnes påkallat låta genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödiga åtgärder för att säkerställa att förbudet upprätthålles.

Är i fall, som avses i första eller andra stycket, fråga om åtgärd beträffande lokal, som arbetsgivaren fått till sig upplåten, äger yrkesinspektören meddela förbud mot upplåtelse av lokalen till arbetslokal eller lokal för visst arbete eller ändamål, intill dess med lokalen vidtagits viss angiven åtgärd.

Arbetarskyddsstyrelsen må utan föregående beslut av yrkesinspektör förordna om åtgärd som avses i denna paragraf.

54 §.

Åsidosätter arbetsgivare något av vad i 17—21 §§ och 26 § första stycket stadgas, äger arbetarskyddsstyrelsen, efter det tillfälle beretts arbetsgivaren att yttra sig i ärendet, meddela honom nödiga föreskrifter till tryggande av att det åsidosatta stadgandet iakttages.

55 §.

Använder arbetsgivare minderårig till arbete utan att denne under senast förflutna kalenderår undergått i 28 § föreskriven läkarbesiktning, ehuru så bort ske, äger yrkesinspektören, om omständigheterna föranleda därtill, skriftligen förbjuda arbetsgivaren att efter utsatt skälig tid använda den minderårige i arbetet, med mindre denne dessförinnan undersökts av läkare och intyg rörande undersökningen införts i arbetsboken.

56 §.

Där så prövas nödigt till förebyggande av att tillverkare, försäljare eller upplåtare av maskin, redskap eller annan teknisk anordning, utan att iakttaga vad i 45 § första stycket är stadgat, avlämnar anordningen för att tagas i bruk inom riket eller här utställer densamma till försäljning eller i reklamsyfte, äger arbetarskyddsstyrelsen, efter det tillfälle beretts tillverkaren, försäljaren eller upplåtaren att yttra sig i ärendet, förbjuda denne att avlämna eller utställa anordningen, med mindre de åtgärder vidtagas, som styrelsen finner erforderliga.

Om synnerliga skäl äro därtill, må arbetarskyddsstyrelsen utan att avbida tillverkarens, försäljarens eller upplåtarens yttrande meddela förbud som i första stycket sägs att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas, ävensom där så finnes påkallat låta genom polismyndighetens försorg på bekostnad av tillverkaren, försäljaren eller upplåtaren vidtaga nödiga åtgärder för att säkerställa att förbudet upprätthålles.

57 §.

Åsidosätter installatör, som avses i 45 § andra stycket, vad där stadgas, äger arbetarskyddsstyrelsen, om så finnes påkallat, föreskriva villkor att av honom iakttagas vid utförande av installationsarbete eller förbjuda honom att vidare utföra visst slag av sådant arbete. Innan föreskrift eller förbud meddelas, skall tillfälle beredas installatören att yttra sig i ärendet.

58 §.

Underlåter ägare till mark, varå grustag eller liknande arbetsställe är beläget, eller den, till vilken rätt till grustäkt eller annan nyttjanderätt upplåtits, att iakttaga vad enligt 46 § åligger honom, må ägaren eller nyttjanderättshavaren föreläggas att vidtaga viss skyddsåtgärd eller ock förbud meddelas honom att utan iakttagande av viss angivet villkor låta annan mot ersättning hämta grus eller annat dylikt i grustaget eller å arbetsstället. Därvid skall vad i 53 § är stadgat för där avsedda fall äga motsvarande tillämpning.

59 §.

På anmodan av arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör är arbetsgivare pliktig att, till utrönande huruvida ämne eller material som han använder eller framställer i sin verksamhet innebär fara för att hos honom sysselsatt arbetstagare ådrager sig ohälsa eller drabbas av olycksfall, föranstalta om undersökning av ämnet eller materialet eller att tillhandahålla erforderliga prov för sådan undersökning.

Den som tillverkar, försäljer eller upplåter anordning, som avses i 45 § första stycket, är ock skyldig att på anmodan av arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör föranstalta om undersökning av sådan anordning till utrönande huruvida den erbjuder betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall eller att tillhandahålla erforderliga prov för sådan undersökning.

Underlåter någon att efterkomma anmodan, som i första eller andra stycket sägs, äger arbetarskyddsstyrelsen förelägga honom att vid vite av högst ett tusen kronor inom utsatt skälig tid vidtaga åtgärden.

60 §.

I fall som avses i 53 och 54 §§ skall vad där stadgats icke äga tillämpning å verksamhet, som bedrives av staten. Finner arbetarskyddsstyrelsen, i anledning av anmälan från yrkesinspektör eller eljest, i avseende å sådan verksamhet missförhållande föreligga som i nämnda lagrum sägs, skall styrelsen hos den myndighet, vilken har överinseende över verksamheten, påkalla erforderlig åtgärd. Vidtages ej sådan åtgärd, må styrelsen underställa ärendet Konungens prövning.

61 §.

Över föreläggande eller förbud som meddelats av yrkesinspektör må klagan föras hos arbetarskyddsstyrelsen inom två veckor från den dag klaganden erhöll del av detsamma. Underrättelse härom skall lämnas då föreläggandet eller förbudet meddelas.

Angående klagan över arbetarskyddsstyrelsens beslut stadgas i 73 §.

9 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

62 §.

Arbetsgivare, som använder minderårig eller kvinna till arbete i strid mot bestämmelse i 23, 24, 25, 27, 30, 31, 32, 33 eller 34 §, 35 § andra stycket eller 36 §, straffes med dagsböter.

Har förseelsen bestått i eller eljest avsett minderårigs användande till arbete, vare den som har vårdnaden om den minderårige, där användandet skett med hans vetskap och vilja, förfallen till böter från och med fem till och med femtio kronor.

63 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterättelse förbud, föreläggande eller föreskrift, som meddelats honom med stöd av bestämmelse i 53, 54, 55, 56, 57 eller 58 §, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

64 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, varom stadgas i 31, 33, 36 eller 37 §, dömes till böter från och med fem till och med trehundra kronor. Har arbetsgivare eller annan för arbetsgivarens räkning mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anmälan, som avses i nämnda paragrafer, straffes med dagsböter.

65 §.

Där någon mot bättre vetande lämnar arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör oriktig uppgift angående vidtagande av åtgärd, varom anvisning lämnats honom jämlikt denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift, straffes med dagsböter.

Samma lag vare, där tillverkare, försäljare eller upplåtare, som avses i 45 §, mot bättre vetande lämnar arbetarskyddsstyrelsen eller yrkesinspektör oriktig uppgift beträffande anordning som i nämnda lagrum sägs.

Har någon för annans räkning mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift, som avses i denna paragraf, vare ock han förfallen till ansvar som nu sagts.

66 §.

Åsidosätter arbetsgivare honom enligt 28 § åliggande skyldighet att sörja för att lämplig lokal finnes att tillgå för läkarbesiktning av minderåriga arbetstagare, straffes med dagsböter.

67 §.

Har arbetstagare olovligen och utan giltigt skäl borttagit eller försatt ur bruk skyddsanordning, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Förseelse som nu sagts må ej åtalas, med mindre vederbörande yrkesinspektör anmält förseelsen till åtal.

68 §.

Bryter någon mot vad i 51 § är stadgat, straffes med dagsböter eller fängelse.

Å brott som nu sagts må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

69 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

10 KAP.

Vissa särskilda bestämmelser.

70 §.

Beträffande verksamhet, som bedrives av staten, skall vad i denna lag är stadgat om arbetsgivare samt om tillverkare eller annan, som avses i 45 eller 46 §, gälla arbetsföreståndaren.

I fråga om verksamhet, som bedrives av kommun, skall ock vad om arbetsgivare är stadgat gälla arbetsföreståndaren såvitt angår efterlevnaden av 4 och 5 kap. samt föreskrift eller förbud, som jämlikt 54 eller 55 § meddelats arbetsgivaren. Samma lag vare i fråga om verksamhet, som bedrives av annan än staten eller kommun, därest arbetarskyddsstyrelsen på framställning av arbetsgivaren godtagit viss person såsom arbetsföreståndare i hans ställe.

71 §.

I den slutliga handläggningen hos arbetarskyddsstyrelsen av ärende rörande tillämpningen av denna lag eller med stöd av densamma meddelad föreskrift skola, i den omfattning och den ordning Konungen bestämmer, deltaga särskilda ledamöter, utsedda efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare och av arbetstagare.

72 §.

Arbetarskyddsstyrelsen äger i den utsträckning styrelsen finner lämpligt överlämna åt yrkesinspektör att enligt de närmare föreskrifter styrelsen utfärdar medgiva undantag, varom stadgas i 23 eller 29 §.

73 §.

Över arbetarskyddsstyrelsens beslut i ärende, som avses i 23, 24, 25, 29, 30, 31, 33, 36 eller 37 §, 40 § tredje stycket eller 70 § andra stycket, må klagan ej föras.

Talan mot beslut av arbetarskyddsstyrelsen i annan fråga, som omförmäles i denna lag, eller mot länstyrelses beslut i sådan fråga föres genom besvär hos Konungen i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

74 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Till ledning vid tillämpningen av lagen äger arbetarskyddsstyrelsen meddela råd och anvisningar.

75 §.

Vid meddelande av föreskrift med stöd av denna lag må Konungen tillika utsätta straff för förseelse mot föreskriften; dock må sådant straff i intet fall sättas högre än till fängelse i sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949. Fråga om eftergift med stöd av lagen må dock redan före nämnda dag behandlas av arbetarskyddsstyrelsen.

Genom denna lag upphävas lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd ävensom lagen den 19 februari 1926 (nr 21) angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg. Däremot skall lagen ej verka rubbning i de bestämmelser, som eljest i lag eller författning finnas givna i ämne, varom i denna lag är stadgat.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Eftergift beviljad med stöd av äldre lag skall fortfarande äga giltighet, till dess den därför bestämda tiden utgår eller, där eftergiften beviljats utan begränsning till viss tid, vederbörande myndighet finner skäl att återkalla den.

Bedrives vid tiden för denna lags ikraftträdande visst arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5, må detsamma utan hinder av vad i 19 § är stadgat fortfarande bedrivas mellan dessa klockslag under två år efter lagens ikraftträdande.

Vad i 23—25 och 27 §§ stadgas skall icke utgöra hinder för minderårigs fortsatta användande till arbete, vartill den minderårige i behörig ordning användes vid tiden för denna lags ikraftträdande.

Enligt 9 § äldre lagen om arbetarskydd utfärdad intygsbok för minderårig skall anses såsom arbetsbok enligt nya lagen. Läkarbesiktning enligt 35 § äldre lagen skall gälla såsom vore den verkställd jämlikt 28 § nya lagen.

Förbud eller föreskrift, som meddelats med stöd av 38, 38 a eller 39 § äldre lagen, skall såvitt angår tid efter nya lagens ikraftträdande anses hava meddelats jämlikt motsvarande bestämmelse i nya lagen.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Drottningholms slott den 3 januari 1949.

GUSTAF.

(L. S.)

(Socialdepartementet.) GUSTAV MÖLLER.